Ч. 19 (11.360). Львів, неділя 27. січня 1929. Opłatowe opłata zaniesiona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 25-41. Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Безсилля.

Львів, 26. січня 1929.

Перед двома днями подавали ми голос про диктатури й диктаторські замашки в Европі такого досвідного й тверезого політика, як Льойд Джордж, політика, що з обсерваційної точки британських островів має належну перспективу для оцінки й осуду. Режім у Польщі й на Литві оцінює він як піддиктатуру, бо

„в обох цих країнах диктатура хоч і має досить велику силу, однак не є такою відкритою та сильною, як в Італії та Еспанії. Бо тут ці диктатури мусять бути здійснювані у звязку з *удаваним парляментарним ладом*“.

І справді „удаваний парляментарний лад“ є основною признакою сучасного режіму в Польщі. З одного боку маємо уряд, який виявляє тверду руку не лише у відношенні до тав. партійництва, але часами й до законодатних установ, а з другого боку сойм, який вертиться в зачарованому колі, тупцюючи між слухняністю супроти уряду і протестаційними зривами, які скоро втихомирюються. Зновуж у самому соймі виразником або краще шифрантом часто нерозгаданих думок, бажань і напрямних уряду є Безп. Бльок. Те „шифрування“ з одного боку, а „підношення авторітету“ сойму з другого часом виявляється в досить оригінальних формах, чого доказом є відомий виступ голови Безп. Бльоку полк. Славека, поєдинкова бравура бебістів, напад пос. Полякевича на пос. Хрупького і численні різкі полемічні виступи проурядового клюбу.

Коли протестаційні зриви менше або більше опозиційних клюбів погрожували дальшим поглибленням розриву між урядом і соймом, тоді являвся премієр Бартель зі заявою про співпрацю і навіть бажану гармонію між законодатною й виконавчою владою. Такий словний плястер був вповні вистарчаючим, щоби викликати усмішку вдоволення на зажурених обличчах стурбованих опозиціоністів або навіть створити основу для леліяння рожевих надій про можливість повороту до попереднього стану, хочби й з обкроєнням прав парляменту.

Польський парляментаризм переживає крізу. Суперматія виконавчої влади і досить вручне тактичне заграваня у піжмурки зі соймом, не дає змоги польському парляментові ні жити, ні вмерти. Польський сойм спаралізовано. Сьогодня він не живе, а животіє, від часу до часу то западаючи в летарґ, то пробуджуючись. Але кожне його пробудження є розчаруванням. Виявляється, що за той час його акції значно впали. Проурядові чинники кожну примусову павзу сойму використовують для систематичного й постійного обкроювання авторітету сойму й репрезентованої ним системи. Також законодатна діяльність сойму все більше стає ілюзією. Нині майже вся повнота законодатної ділянки перейшла до виконавчої влади. На початку кожної нової сесії сойм застає сотні президентських розпорядків, в якими не вміє дати собі ради. Зрештою, як свідчить історія з пресовим розпорядком, або недавня подія з опротестованим соймом розпорядком про устрій судів, сойм не в силі перевести своєї волі, а часто й не має відваги це зробити. Він обмежується в своїй більшости до словних виступів і протестів поодиноких послів без охоти витягати зі свого становища дальшейдучих консеквенцій. Все це доводить сойм до повного безсилля. Недостача відваги й послідовности в його мнимій боротьбі з диктаторськими замашками більше причиняються до пониження парляментаризму, як усі спроби й акції санаційних чинників.

Єдине, що ще полишено соймові, це бюджет. Але тут бачимо дивне явище: польські опозиційні клюби обмежуються протестаційним, до нічого незобовязуючим пустомельством і парляментарним кадрилем — то скреслюючи поодинокі позиції ресортовим міністрам (а не цілому урядові), то назад їх привертаючи. Зрештою, як доказує практика з диспозиційним фондом міністерства внутр. справ з попереднього року, ледви чи це може мати якенебудь реальне значіння. Фактом є, що партії польської опозиції, а особливо діялектична ППС, виявляють далеко посунений опортунізм у відношенні до наступу санаційників. Зголошення „Народовим Клюбом“ „votum“ недовіря для мін. справедливости Цара не найшло відгомону в партіях польської опозиції, бо — мовляв — це внесення не подає надій на зміну режіму. Ту саму поставу польської опозиції помічуємо і в справі зміни конституції. Сьогодня ясно навіть малій дитині, що переведення зміни конституції в теперішніх умовах може довести тільки до окроєння демократії й парляментаризму, а ППС устами пос. Лібермана заявляється за такою зміною, щоби... поширити права люду.

А у висліді нинішні відносини в Польщі характеризуються з одного боку удаваним парляментарним ладом, а з другого удаваною опозицією польської демократії, що по суті виявляє повне безсилля її та установи, що є її виразником і знаряддям!

За зберігання інтелігенції.

(Від нашого постійного кореспондента.)

Луцьк, 24. січня 1929

II.

Питання про збереження інтеліґенції на північно-західніх землях є тут питанням своєрідним і надзвичайно важливим. Кажу: своєрідним, бо, напр., в Галичині цього питання здається, немає. А тут воно стоїть у наглячій формі, бо з-під пороху віків встає стара тенденція накинути життю формулу: „тільки хлоп і поп“.

Під цей час розвязання цього питання трохи полекшується, бо викликувана серед селянства „лівими“ нехіть до „буржуїв“ - інтеліґентів, розвівається. Ще перед кількома роками, селяни як діти, гадали, що вони „самі“ можуть усе зробити та ще й краще. Дозрівши, починають розуміти, що всі ці комуністичні й сельробівські цькування були облудою, що без інтеліґента, як людини знання чи досвіду, селянство не може ступити кроку. Правда, це освідомлювання йде не рівномірно: сильніше воно відчувається поближче міст, де інтенсивніше йде просвітянська та кооперативно-господарська праця. Український інтеліґент стає тим старшим братом, який, по заповіту Шевченка, має обняти „найменшого брата“.

Цікаве ще явище: в місцевостях, ближчих до культурно-освітніх і господарських центрів і взагалі культурніших, селянство більше тягнеться до інтеліґентів просвітян, кооператорів, а також до представників національного табору; в глухих, віддалених від центрів місцевостях більше успіху мають демаґоґи й крикуни, що „роздають землю“, „віддають у руки селян владу“, „ділять майно буржуазії“ і т. д. Там селяни слухають усього цього з роззявленими ротами й все ждуть цих благодатей, не беручись до діла. Найхарактеристичнішим у цьому відношенні є Полісся: темрява, бездіялля й сельробівщина — трійця єдина й неподільна.

Розвиткові й активізації нашої інтеліґенції шкодять три явища: завмирання її завдяки браку варстату праці та шматка хліба, дезерція з тихже чи інших причин і неналежне виховання доростаючої молоді.

Треба згадати, що російська школа давала обмаль практичного знання. Українська інтеліґенція підготовлялася головним чином до державної служби: урядовців, учителів, священиків. Б. урядовці й учителі це найнещасніші, вимираючі верстви інтеліґенції. Лише маленька частина зачепилася за „посади“ й вічно тремтить, що кожної хвилі може бути відкинена від варстату праці й опиниться голодна на вулиці. Цими днями одержав я листа від б. свого учня по семинарії: був учителем — зредукували, пішов у помішники волосного писаря — теж зредукували; тепер сидить з родиною й голодує. А скільки ще сьогодня людей цих перших двох груп живуть з чорної поденної роботи! Недавно Волинь бачила правників, що рубали дрова, служили дяками; вчителів ґімназії, що малювали жидівські дахи, продавали сірники й т. д. Драму цеї інтеліґенції можна без перебільшення порівняти з драмою еміґрації в західній Европі, з якою запізнаємося з кінових фільм.

Дивно лише, що цій безробітній, викинутій за борт повоєнного життя інтеліґенції не прийшло в голову згуртуватися в товариства, артілі чи якісь спілки й творити собі варстати праці власними руками: ремісничі, промислові чи торговельні підприємства. А може й зрозуміло: брак і невироблення ініціятиви та відваги й... брак звички до гуртування. Індивідуалісти аж до загину.

Гріх і попередніх послів та сенаторів, що до організації цеї голодної інтеліґенції не приклали рук, не допомогли їй принаймі запалом і порадою, створити приватні варстати праці. Ба! Коли ці голодні інтеліґенти, що допомагали їм при перших виборах, іноді нагадували їм у дуже звічливій формі, що голодні, то від них відмахувалися. Знаю одного з таких інтеліґентів, що богато попрацював при перших виборах, а потім наслідком голоду падав з обезсилення. Нарешті продана шлюбна обручка зробила своє добродійство.

Не кажу тут про доброчинність, а про те, що не подано організаційної допомоги. Преса наша, яка богато писала про ріжні явища життя, чомусь забувала про цих північно-західніх голодних інтеліґентів. Ніхто не згадує про них і нічого не робить для них і сьогодня. Ще вчора ми бачили людей, що були активними робітниками національного табору, а сьогодня — вони серед дезертирів. Голод, брак ініціятиви й відповідніх організацій кинули їх туди. Може хто скаже, що вони повинні були радше вмерти й змусити до того жінку й дітей? Нехай той кине в них каменем!

Є фактом, що інтеліґенція північно-західніх земель кілька років мужньо трималася національного фронту, терплячи злидні та голод. А потім — почала заломлюватися. До цього в деякій мірі причинилися наші брати з Великої України, які не розуміють місцевої траґедії та не здають собі справи з того, що роблять. А врешті — й той самий голод...

На великий жаль, цю роботу під цей час ведуть деякі з цих братів — уже не голодні, а ситі... Панська політика, значить — на десер. А що „менший брат“ стогне по селах і що не може йому помогти „заплакана мати“ — чи варто про це думати, коли так приємно пани лоскочуть нерви!..

Звідси й дезерція з національного фронту. Одні, одержуючи приватні посади в чужинців чи якось інакше заробляючи на хліб, як слимаки, сховалися в свою шкаралупу й жадної активної участи в житті не беруть. Це безумовно вимираючий український елемент. До цеїж групи підходять і ріжного роду урядовці та сільські вчителі й священики: оминають українського активу, бояться рідної мови, власного походження, релігії. Це напів вимираюча ґрупа „зайців“, яких хіба запашною травицею приваби би до українського свідомого табору, або — взявши за довгі вуха.

Найбільше помітними дезертирами, а навіть і „перебіжчиками“ є деякі просвітяни й кооператори. Посада, кредити й ласка — між цими трьома деревами цілковито заблудили й здезорієнтувалися. Уявіть собі такі явища. Знаний аґроном лізе до чужої кооперативи, що має денаціоналізаційну мету, хоч міг би знайти собі шматок хліба без школи для національної справи. Або такий то кредитовий кооператор оминає свій Ревізійний Союз, щоби не втратити „доброго відношення“. Або інші з безпідставного страху лізуть (правда, зручно заманювані) в ріжні реґіональні ради, а потім тихцем сповідаються перед своїми, що вони

Pr. 24/29. Sąd okręgowy karny we Lwowie postanowił na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu Prokuratora przy tymże Sądzie: a) zatwierdzić po myśli przepisu z art. 70-go rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10 maja 1927, poz. 398 Dzup. Nr. 45 dokonane dnia 18 stycznia 1929 r. przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie czasopisma „Diło“ Nr. 13, z dnia 19 stycznia 1929 z powodu, że zamieszczone w tem czasopiśmie artykuł pod tytułem „Nerozwiazana problema“ zawiera w sobie znamiona zbrodni z § 65a) uk. b) wydać po myśli przepisu cytow. rozporządzenia zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tegoż czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. 60 tegoż rozporządzenia.

Lwów, dnia 23. stycznia 1929 r.

Hausel

душею й серцем з ними, а тільки тілом були — там.

Це вже інше явище дезерції: небачення загальної картини життя, несвідомість наслідків своїх поступовань і безпринциповість, що сама в собі носить бацилі відмірання. Про так званих одинковців не кажу: ті мали смілива отверто підрубати під собою національний сук і покотилися куди слід. Більше здивовання викликають українські адвокати. В той час, коли в інших краінах вони є дуже активними чинниками громадського життя, в нас вони майже цілковито відсунулися від нього. Психіятр напевно сказав би: щось від психольогії скупарів — жадоба як мога швидче розбогатіти. А може і помилився. Може просто, щоби не псувати собі потрібних по фаху звязків. „Дивні діла твої, Волинє!"

Найсумнішим і найнебезпечнішим є неналежне виховання майбутньої інтелігенції — шкільної молоді. Гімназії скручені в баранячий ріг. Пласту нема. Середовище, яке бачили вище. Молодь від „Просвіт" ізольована. Підручники історії та географії дають невірні відомости про наш нарід. Історії рідного народу не знають. А далі — чужа вища школа та чуже середовище. В результаті, за деякими виїмками, малосвідомість та безпринціповість.

Словом, у мініятурі повторюється історія часів Янушів Острожських, Кисілів та інших.

В. Островський.

З Ромунії.

За українську школу.

Акція українських громадських рад за привернениям української мови навчання в школах дотичних громад поступає дальше. До тих 107 громад, які вже ухвалили завести в своїх школах українську мову навчання, а ромунську як предмет, прийшло знов кілька нових громад. З черновецького „Часу" довідуємося, що в черновецькім повіті не ухвалили заведення української викладової мови по своїх школах ще такі громади: Перебиківці (Бесарабія), Мамаївці Старі, Мамсриниця, Мосорівка, Садагура, Репужинці, Неполоківці, Василів, Товтри, Раранче, Бордеі, Нова Жучка, Горошівці, Гоголина, Кучурів Вел., Звиняче з Лукою і Кострижівкою, Шипинці-Луг. У громаді Дубівці ухвалено через непорозуміння лиш 4 год., а в Онуті й Оршівцях лиш по 6 годин українського викладу на тиждень. В найближчому часі повинні перевести агл. змінити ухвалу в справі української мови в школах ще й вичислені громади.

З читальняного руху.

Майже одночасно з акцією в справі привернення українського характеру школам, що обслуговують українське населення, зачався на Буковині також рух за основуванням (чи пак: відновлюванням) читалень „Руської Бесіди", що перед війною були в кожному селі. Досі вже кільканацять громад відновило в себе читальню на старих статутах Т-ва „Руська Бесіда", яке перед війною мало 9 філій (Вашківці, Вижниця, Заставна, Кіцмань, Путилів, Серет, Сторожинець, Чернівці-місто і Чернівці-повіт) і стокількадесять читалень. На жаль, до нинішнього дня ані одна з тих філій не відновлена, тому й рух за відновлення читалень не такий масовий, як рух за привернениям української мови навчання по школах, бо селяни не мають до кого звернутись по пораду й інструкції в цій справі. Відновити всі ці філії „Р. Бесіди" — це найближче завдання української інтелігенції на Буковині.

За направлення кривд.

Нац.-царaністичне правительство обіцяло перевірити всі несправедливости, заподіяні населенню при переводженню земельної реформи. Українська Національна Партія збирає тепер через своїх заступників по повітах черновецькім і садагурськім, кіцманецькім, заставнецькім, вашківськім, вижницькім і станівськім дані про кривди українського населення в часі переводження земельної реформи напротязі останніх 10 літ. З того приводу черновецький „Час" радить основувати в кожноу селі комітет, який списав би ті кривди і подав на кожний факт свідків. Ті дані будуть вручені сенаторові д-ру Залозецькому, який робитиме заходи, щоби кривди нашого населення хоча в части направлено.

По широкому світі.

Найближчий 13-ий міжнародній конґрес „Товариств Приятелів Ліґи Націй" призначений на 19. травня в Мадриді. Предметом нарад будуть внески Арґентини, щоби погодити доктрину Монро з пактом Ліґи Націй, справа подвійної національности у звязку з проблемами іміґрації та еміґрації, одноцільної міжнародньої валюти і національних меншостей на Сході.

У СРСР вводять урядовим розпорядком „хлібні карточки", без яких не можна буде дістати хліба.

У Будапешті демонстрували перед парляментом безробітні і пішли походом через місто. 28 арештованих.

Німеччина підписала з Норвеґією умову щодо воздушної комунікації.

Наші соціялісти про сучасний мент.

Політичні резолюції УСДП і УСДРП.

Відновлена Українська Соціяльно-Демократична Партія (УСДП) приняла на свому установчому зїзді (8. і 9. грудня м. р.) політичні резолюції про сучасний мент і про політичні завдання українського пролетаріяту в ньому. Ці резолюції оголошені в 1. числі відновленого „Вперед", що є центральним органом УСДП. В місяць пізніше (в днях 13. і 14. січня ц. р.) відбулася в Подєбрадах (Чехословаччина) конференція організацій Української Соціял-Демократичної Робітничої Партії за кордоном, на якій теж принято низку політичних резолюцій про сучасний мент та про політичні завдання партії в ньому. Ці резолюції в нас на руках.

Обі названі українські політичні орґанізації можнаб вважати ідеольоґічно ідентичними, і ще не такі давні часи, коли вони дружньо співпрацювали. А тепер між ними деякі ріжниці. Найсуттєвішою з них є та, що УСДП не зараховує себе до жадного з істнуючих соціялістичних інтернаціоналів ні до III. комуністичного ні до II. соціялістичного, а УСДРП вже здавна належала і тепер належить до II. соціялістичного інтернаціоналу, в якому останніми часами розвивала і розвиває досить рухливу діяльність. Сам той факт наказує нам згори приняти, що між обома партіями повинні бути й деякі ідеольоґічні ріжниці.

Та перейдімо до самих резолюцій. І так УСДП приняла на свому зїзді постанови в політичних справах, що дають характеристику загального положення в світі. Ця характеристика є не тільки одностороння, але подекуди то навіть надто натягана. На самому початку резолюцій читаємо, що сучасний момент можна назвати „періодом стабілізації капіталізму" або „другою промисловою революцією капіталізму". Чому? — Бо по великій світовій війні та революції на Сході Европи і в Німеччині „капіталістичний лад очманів", а сам капіталізм, ця „обмежена економічна система", перейшов „до трестизації господарки та раціоналізації продукції", при яких непомірно збільшився визиск робітничої кляси. Отже не зважаючи на своє „очманіння" капіталізм є на основі тих резолюцій і „революційним" і здатним до „трестизації господарки та раціоналізації продукції". Це щонайменше суперечність.

Далі стверджено в резолюціях, що тепер на-

Д-Р МИКОЛА ЗАЛІЗНЯК.

З великої доби.

Українська Центральна Рада і справа миру.

(Продовження.)

На засіданні Малої Ради з 19. листопада 1917 р. жид Балабанов (представник російських соціял-демократів меншовиків) від імени неукраїнських фракцій висловив побажання, щоби Мала Рада виявила своє відношення „до тих, які звуть себе Радою Народніх Комісарів" та до мирових переговорів, які веде більшовицький головнокомандуючий Криленко.

Першим відповідав Микола Порш, український соціял-демократ, який тоді був генеральним секретарем праці. Він порадив неукраїнським фракціям, які порушили питання про відношення Центральної Ради до більшовицького правительства, внести в цій справі розроблений доклад і в цьому докладі виявити свої погляди на орґанізування нової державної влади та своє відношення до мирових переговорів. На його думку, було би смішно виносити якунебудь постанову в тій справі, в якій нема ні докладу, ні докладчика.

Представник жидівського Бунду, Тьомкін сказав: ми запитуємо Малу Раду і Генеральний Секретаріят про їх участь в переговорах і в справі формування Центрального правительства та про їх відношення до мирових переговорів.

М. Порш каже на це: „Щоби давати відповідь на запитання, треба мати від Генерального Секретаріяту доручення і протоколи його засідань, а Генеральний Секретаріят не був попереджений, що буде інтерпеляція до нього і писаних матеріялів генеральні секретарі зі собою не взяли.

М. Балабанов признає, що його і Тьомкіна доклади не були як слід обґрунтовані, але радить уважати їх за доклади і обговорити їх.

Після цього виступає представник УСД Неронович. Він каже: „Досить уже обминати питання про відношення до правительства Народніх Комісарів, як це робилося досі. Питання стоїть руба і треба вже на нього відповісти. Правительство Народніх Комісарів є в Великоросії реальною величиною і пізно про нього тепер казати, що воно „так зване правительство", як висловився Балабанов. Заплутану імперіялістами справу з владою та миром починає розвязувати сам фронт. І з огляду на таку позицію фронту „Раду Народніх Комісарів" починають визнавати і „так звані" союзники.

„Рада Народніх Комісарів", — це справжне правительство Великоросії, — далеко реальніше, ніж те проектоване, яке мало скластися з федерації таких мітичних величин, як республики Дін, Кубань, Кавказ і інші та позбавлені реальної й політичної ваги ріжні армійські комітети. Отже й нам треба як найшвидше ввійти в зносини з „Радою Народніх Комісарів". Всеукраїнська Рада військових депутатів уже обміркувала цю справу і приняла таку постанову:

„Визнаючи, що Центральна Рада своїм універсалом стала на шлях задоволення широких соціяльно-політичних потреб української демократії, Всеукраїнська Рада Військових Депутатів постановляє: 1) домагатися, щоби Генеральний Секретаріят негайно приступив до переведення в життя усіх намічених у тому універсалі соціяльно політичних реформ; 2) *в справі наближення мира Центральна Рада повинна через Генеральний Секретаріят порозумітися з Народніми Комісарами* та демократіями Росії, що згідні негайно розпочати мирові переговори, і приступити заразже до розвязання справ загально демократичного мира".

„Всеукраїнська Рада Військових Депутатів уважає, що порозуміння Центральної Ради з Радою Народніх Комісарів цілком можливе, крім хіба пункту, що Рада Народніх Комісарів бажає бути правительством всеросійським, тоді як ми вважаємо його тільки правительством Великоросії".

Можна тільки дивуватися з приводу наівности Нероновича, якому здавалося, що таке домагання Ради Народніх Комісарів не має особливої ваги і що з нею можна буде українському урядові дійти до порозуміння.

Член жидівської соціялістичної партії (Серп), Хурґін зовсім справедливо зазначив: від дипльоматичного признання Малою Радою Народніх Комісарів нічого не міняється. Ми питаємо, які заходи гадає вжити Мала Рада і Генеральний Секретаріят щодо переговорів Криленка про перемиря. Мовчання Центральної Ради, яка тепер є найавторитетнішою організацією не тільки на Україні, а навіть в цілій Росії, в такій важній справі, як справа перемиря, недопустиме.

М. Порш, як член УСД каже, що позиція Генерального Секретаріяту в справі мира лишається тою самою, що була досі і запитує зі свого боку, як ставляться неукраїнські партії до організування центральної влади. Як ініціятори, — каже він, — ви повинні подати нам свою певну в цій справі постанову і на тлі її дати нам, українцям, можливість розвинути дебати і сконсолідувати партійні думки. Владу Народніх Комісарів з кожним днем признають численніші кола людности та організації і важно знати, як з цим числяться неукраїнські партії, а зокрема марксісти.

Представник жидівської партії Поалей-Ціон, Шац сказав: „Треба в резолюції зазначити, що тільки інше соціялістичне правительство, а не більшовики зможе заключити гідний Росії мир".

Нарешті фракції російських соціял-демократів (меншовиків), Бунду та обєднана жидівська соціялдемократія, поставили такі запитання до Генерального Секретаріяту: 1) що зробив Генеральний Секретаріят для утворення центральної влади згідно з постановою Малої Ради; 2) як ставиться Генеральний Секретаріят до переговорів головнокомандуючого Криленка про перемиря?

(Продовження буде.)

ростає т. зв. коліровий капіталізм, що „підірве силу і значіння старокапіталістичних країв", що знов відібється відємно на робітничій клясі та загострить клясові антагонізми і спричинить неминучий конфлікт. На такій канві соціяльних відносин у світі підпали змінам і політичні умовини. Капіталістична державна машина росте сильно і рівнорядно з тим зміняється „психольогія посідаючих кляс", які втратили вже „всякий ляк перед міжнародним пролетаріятом і з дефензивних позиций перейшли до офензивних". Доказом на те фашизм, мілітаризація суспільного життя, зріст реакції, яку репрезентують між іншим теперішні уряди Франції та Англії. Одначе поминаючи це все найбільшим лихом у сучасний момент є „ривалізація капіталістичних держав Европи за здобуття ринків" а передовсім за опанування нафтової продукції. Ця ривалізація доведе до нової братовбийчої війни.

Якеж завдання зорганізованого пролетаріяту в такій ситуації? — Боротьба проти підготовлюваних нових авантюр. Ті авантюри, цю военну загрозу може усунути тільки пролетаріят, тільки він може зробити війну неістнуючою. А це стане можливим, коли „побідить соціялізм". Колиж це станеться? — Тоді, як пролетаріят поведе „безоглядну боротьбу проти всіх форм капіталістичного ладу". На те „потрібна консолідація пролетарських сил, потрібне тісне обєднання пролетаріяту". Чомуж у такому випадку УСДП не вступає до жадного інтернаціоналу? — Тому, що „кляса пролетаріяту розбита" на два ворожі табори — два інтернаціонали, що взаїмно себе поборюють". До того оба вони, на думку УСДП, ведуть хибну політику. Бо комуністичний інтернаціонал, не піддаючи навіть під дискусію таких питань як еволюція чи революція при добуванні влади пролетаріятом, хотів підчинити під свої накази пролетаріят цілого світа. Та це йому не вдалося і нині всі комуністичні партії порозбивані, а весь комунізм як такий точить фракційна боротьба. Впливи Комінтерну перенеслися між поневолені народи кольоній та півкольоній і там витворився наслідком того тип т. зв. націоналкомунізму, що унаглядяив себе найяскравіше в Китаю. Комінтерн програв і признав на VI. конгресі свою поразку, приймаючи т. зв. мінімальну програму. Вона полягає на тому, що Комінтерн, визнаючи стабілізацію капіталізму, не рахує вже на безпосередню реалізацію диктатури пролетаріяту в світі дорогою прямих революцій, але рахує на міжнародні конфлікти, з яких посередньо мають вибухати революції для реалізації комдиктатури. Невдатною є і політика II. інтернаціоналу, дарма, що він з кожним роком чим раз більше і радикальніше зриває з реформістичними ухилами, і дарма, що перевів багато корисних ідеольогічних змін у своїй програмі.

Виходить, що для УСДП справа представляється доволі безвиглядно, бо не має куди причалити, щоби заманіфестувати міжнародню солідарність пролетаріяту. Це становище тим безвиглядніше, що й „український пролетаріят не підготований" до сучасного моменту. Він „розбитий, знівечений" і його „голос не має ніякого значіння". Якийже вихід для нього і для УСДП? — Невже вона витворить щось позитивне, щось реальне і сильне в тому змальованому не тільки льокальному, але й загальносвітовому соціялістичному лихолітті? Невже вона усуне ворогування між обома інтернаціоналами, щоби таким чином приготовити там місце і для себе? В те треба щонайменше дуже сумніватися.

Але треба признати, що УСДП крім теоретичних міркувань має у своїх резолюціях і програму конкретної праці на найближчому собі терені. Ця програма зводиться до таких точок: 1) гуртувати розбиті і роздроблені сили українського пролетаріяту **міст і сіл** в одноцілу здисципліновану політичну партію; 2) повести енергійну працю серед українського пролетаріяту в напрямі його клясового освідомлення в дусі міжнародньої соціялістичної ідеї; 3) приєднати свої зорганізовані сили до табору міжнароднього пролетаріяту (тільки не знати до якого, коли оба істнуючі для УСДП не годяться), для спільної боротьби за повалення капіталістичного ладу; 4) повести безпощадну боротьбу проти фашистівських спроб, за оборону демократії і робітничих верств; 5) вести боротьбу проти военних приготувань, головно проти інтервенційних спроб проти Радянської України. Обстоючи принцип самостійної, соціялістичної, соборної української республики, не погоджуючися з централістичними зусиллями Москви, український пролетаріят мусить стояти в обороні Радянської України, вважаючи, що її упадок погрожує поворотом до влади чорної реакції, яка не побоїться вернути до давних царських метод супроти українського народу.

Ось і всі політичні постанови УСДП. Вони, як бачимо, політично не надто прозорі і не дуже переконуючі, коли зважити, що УСДП є соціялістичною партією українського пролетаріяту.

Дещо відмінно оцінює сучасний момент резолюція спорідненої з УСДП Української Соціял-Демократичної Робітничої Партії з Великої України на еміграції (УСДРП). Ця резолюція ясніша і ставить справу ріжко та недвозначно. Вона стверджує перш за все не тільки зростання і стабілізацію капіталізму на Заході, але й „невпинне зростання світового пролетаріяту та сил демократії взагалі". Ствердивши далі істнування великих міжнародніх суперечностей взагалі, автори резолюції подають, що ті суперечности помітні і в відношенні до европейського сходу, що тільки сприяє дальшому істнуванню більшовицької влади. Аналізуючи політику компартії в СРСР резолюція каже, що ця політика має виразний „мілітаристичний характер", а „червоний мілітаризм" є такою самою перешкодою мира як і буржуазний. Партія вважає теперішню комуністичну владу на Україні окупаційною, а цілий її режім „кольоніяльною експльоатацією українських трудящих мас". Не зважаючи на кличі про індустріялізацію України, окупаційна влада фактично аґраризує Україну, бо „в згоді зі своєю централістичною традицією скупчує всі найважніші галузі продукції на території Росії (цукрова промисловість, залізна індустрія, електростації, текстильний промисл і т. д.), через що селянська Україна гостро відчуває аґрарне перенаселення". Наслідком таких відносин положення українського робітництва дуже невідрадне, а „постійна господарська кріза приводить робітничі маси до пасивности супроти всесильної диктатури комуністичної бюрократії в радах, профсоюзах, в кооперативних орґанізаціях і т. д." Натомісць можна на Україні ствердити „факт зростання політичної активности українського селянства". Ціла та резолюція кінчається такими точками наміченої конкретної праці:

1) Стоячи непохитно на позиції VI. конґресу партії — боротьби за народоправство — українська соціял-демократія повинна й надалі боротися за відбудову Української Незалежної Демократичної Республики; 2) З огляду на великі завдання, які стоять перед українським робітництвом, українська соціял-демократія в своїй діяльности повинна звертати особливу увагу на орґанізацію трудящих мас на Україні під прапором УСДРП для здобуття і забезпечення соціяльних та політичних прав демократичної України; 3) З уваги на особливі соціяльно-політичні умови на Україні, зокрема з огляду на зростаючу політичну активність українського селянства, українська соціял-демократія в залежности від обставин може в кожному окремому випадку на підставі спеціяльної постанови Центрального Комітету партії або Закордонної Делеґації за згодою Ц. К., брати участь у співробітництві з іншими українськими соціялістичними та **демократичними партіями** й угрупованнями в обороні соціяльних і політичних інтересів українського робітництва й селянства та всього українського народу; 4) **Висловлюючись проти вмішування чужих імперіялістичних сил до внутрішніх справ України,** українська соціял-демократія повинна й надалі, з якнайбільшою енерґією інформувати соціялістичні й робітничі орґанізації світа про дійсний стан на Україні, а з другого боку вести українські маси до орґанізації своїх сил з метою створення дійсних підвалин для власного незалежного істнування.

З наведеного бачимо, що в УСДРП всі злободневні справи поставлені ясно та недвозначно. Вона допускає і співпрацю з іншими навіть демократичними політичними українськими партіями, від чого відпекується зовсім УСДП. Очевидно, що деякі впадаючі в вічі ріжниці між резолюціями обох партій стануть дуже зрозумілими, коли зважимо, що УСДП має ділати на нашій території в Польщі, а еміґрантська УСДРП має за завдання ділати на території теперішньої Радянської України.

Міжнародні педагогічні зїзди в 1929. р.

Літом цього року відбудеться ціла низка міжнародніх педаґоґічних зїздів, серед яких згадаю тут такі:

1) Пяту міжнародню конференцію нового виховання, яка має відбутися в Гельсінґері (в Данії) від 8. до 21. серпня ц. р. Головна тема цієї конференції є індивідуальна психольогія та нові шкільні основи. Підчас конференції відбудеться декілька курсів, які охоплять такі теми: психольогія нового виховання, фільософія нового виховання, нові школи в чинности, нові напрями в мистецькім вихованні, дитина й релігія, виховання учителів нових шкіл, індивідуальна психольоґія й типи, Дальтонський плян, метода Декролі, метода Вінетки, виховання дорослих, виховання батьків і т. п.

2) Девятий Міжнародній Психольоґічний Конгрес відбудеться в серпні ц. р. в Сполучених Державах Півн. Америки в м. Newhaven (Connecticut).

3) Третій Конгрес Міжнародньої Федерації учительських спілок, який має відбутися в Женеві від 25-го липня по 4. серпня ц. р. В сучасний момент ця Федерація обєднує учительство 63-ох держав. Метою конгресу є обєднання просвітньої справи, підготовка ґрунту до зближення та приязного обміну науковими й взагалі духовими цінностями в інтересах усіх народів.

4) Міжнародній Конгрес учителів середніх шкіл має відбутися в Голяндії. Конгрес присвячується питанням жіночої освіти та морального виховання.

5) Світовий народньо-просвітний конгрес, який відбудеться в серпні ц. р. в м. Кембріджі (в Англії). Про цей конгрес вже була згадка в статті М. Галущинського (див. ч. 6. „Діла" за ц. р.).

Всі ці міжнародні зїзди ставлять у програму своїх занять питання актуального значіння, питання, які мають надзвичайну вагу також для нашої школи й для нашої просвітньої діяльности серед дорослих. Отже слід побажати, щоби наші центральні учительські та культурно-просвітні орґанізації взяли посильну участь в цих зїздах.

Ст. Сірополко.

Український університет у Львові.

Дня 25. січня на засіданні бюджетової комісії в голосуванні над бюджетом міністерства освіти приняли на внесення ППС. суму 110·000 зол. на вступні орґанізаційні видатки на український університет у Львові.

—o—

За скреслення субвенції для „Сільського Господаря".

Дня 25. січня підчас третього читання бюджету мін-ства хліборобства на сойм. бюджетовій комісії пос. Камінський (ББ) поставив внесення на скреслення суми 158 тисяч зол., призначених для „Сільського Господаря" у Львові. Пос. Блендовський (також ББ) закинув при цьому соціялістам, що коли допустили до ухвалення внесення в II. читанні, тимсамим піддержали господарський націоналізм. На це пос. **Хруцький** викликнув під адресою санації: „Ви гірші, ніж ендеки!" В голосуванні внесення пос. Камінського впало.

—o—

Самоврядування м. Львова.

Соймова адміністраційна комісія радила 25. січня в справі т. зв. малих самоврядних законів. Представник „Визволеня" пос. Путек вказав на недомогання самоврядувань у Львові та Кракові. Бесідник предложив, щоби вибрати спец. самоврядну підкомісію з 7 членів, яка має резглянути зголошені в самовряд. справах внесення й інтерпеляції та занятися господаркою поодиноких самоврядувань. Комісія має скінчити праці до 14 днів. Заг. дискусія над справою малих самовр. законів зачнеться у вівторок. Підчас дискусії зясує становище уряду в справі сойм. самоврядних проектів нач. самовр. департаменту мін-ства вн. справ Стшелецький.

Обмеження прав українського населення.

Між польськими партіями в соймі і поза соймом прийшло до порозуміння в справі самоврядування у Львові та Кракові. Напрямною порозуміння є обмеження прав українського населення у Львові та жидівського в Кракові. Доказом порозуміння є, що на найбл. засідання сойм. адм. комісії запросив през. комісії пос. Поляневич у характері експертів представників Союзу Польських Міст. Союз цей давно вже виготовив меморіял, а наскільки справа торкається Львова й Кракова, то в згаданих тенденціях.

—o—

Пос. Бирка зрікається презесури бюжетової комісії?

Образився на марш. Дашинського.

Марш. сойму Дашинський вислав до пос. Бирки листа, в якім просить його скоро покінчити праці бюдж. комісії та виготовити звіт. У найбл. понеділок сойм зачинає 10-денну дискусію над бюдж. преліміпарем на 1929-30 р. Речинець цей годі буде додержати з причини повільної праці комісії. Предс. Бирка відчитав листа марш. Дашинського на засіданні бюдж. комісііеії та сказав, що часть листа вважає натяком на його особу, тому презесуру комісії зложить до диспозиції маршалка сойму. Про свою постанову повідомить за кілька днів.

—o—

Німеччина ратифікує пакт Кельоґа.

Державна Рада Німеччини приняла проект закона, що ратифікує Кельоґів пакт. Закон переслали райхстаґові.

—o—

Залізнича катастрофа.

Дня 23. січня товаровий поїзд у переїзді на стацію Ягольниця (Тернопільщина) віхав на шини, заставлені тягаровими ваґонами. Наслідком того розбився ваґон тютюну, ушкодилися два інші ваґони з тютюном і вискочило зі шини 8 ваґонів і льокомотива. Машиніст поїзду Мик. Яґелович, ранений, помер у шпиталі.

Вільгельм II. у ролі історика.

Німецький цісар на вигнанні сильно нудьгує. Садоводство, яке заступило йому професію імператора, не задовольняє його. Рожі, які він залюбки плекає, мусять зачасто нагадувати йому терня життя. І тому Вільгельм II. став письменником. Списувати свої спомини стало після війни модою, недугою, а навіть добрим заробітком. Гонорарі, які платила Вільгельмові II. американська преса мусіли заохотити його до пера.

Саме вийшов третій том його споминів п. з. „Мої предки". У першім „Події та постаті" дав він малюнок свого панування, у другім „З мого життя" враження своєї молодости, а тепер прийшла черга на королівський рід, що видав його. Книжка вийшла точно в 10-ліття революції, що прогнала його до Голяндії і вона має ясноозначену мету, яку не важко відгадати: доказати, що лише монархія, і то така, яку уявляли собі предки Вільгельма II., може створити міцну державу.

Німецька преса передаючи деякі виривки з цієї книжки, на загал висловлюється про неї холодно, а навіть признається, що вона розчарувала тих, що сподівались найти у ній цілу низку особистих подробиць про батька кайзера та його рідню, ближчу та дальшу, подробиці в звязку з великими історичними подіями. Не є це історичний твір, ні справжні спомини. Вільгельм II. іде слідами старих пруських істориків, які стократно і з більшим талантом доказували величину Прусії. Через усю книжку проходить одна думка, що кожний Гогенцолерн був виконавцем волі божої. Вільгельм II. освітлює з цього становища відомі факти і робить відповідні висновки.

Напр. Фридрих Великий був для Вільгельма затроєний „отрутою вольтеріянства". — Прусія за Фридриха нижча, як за Вільгельма, а бна попросту це звичайна кара божа. Австрії докоряє Вільгельм, що їй забаглось у 1804 р. цісарства, а пізніше, що вона не вміла викресати з Мадярщини німецького патріотизму потрібного німцям для їхніх дальших великодержавних цілей. Дуже наївно виглядають усі ті місця, де Вільгельм II. хоче обнизити вартість Бісмарка, кажучи, що він не мав „відчуття звязку між ріжними справами", а зате Фридрих III. зрозумів дуже добре „східну проблему".

У книжці нема ніяких спостережень інтимного характеру. Відношення Вільгельма до його батька, яке не було ніколи тепле, змальоване в тоні офіціяльно-сердечної пошани. Всі королівські достойники прикрашені весь час офіціяльними титулами „маєстатів". Дрібні анекдоти, досить безбарвні, вилинялі характеристики, що нагадують старі музейні портрети поперетикані рефлексіями вічно на ту саму тему: що може зробити сила могутньої монархії. У порівнанні з усіма засобами дипльоматії та демократичними формами ладу, вона, на думку Вільгельма II., є єдиною дійсною силою. Що ця сила доказала, всі ми бачили. Вона завела Вільгельма II. туди, де він нині. Аж до таких споминів, що потверджують ті історичні події, які змели його з престола.

Хто хоче прирівняти справжнього володаря з його карикатурою, може взяти спомини Наполеона писані на самотнім далекім острові і теперішні книжки Вільгельма II., що як не як, а таки живе як князь.

З Музичного Інституту ім. Лисенка в Самборі.

(Вистава „Циганського Барона".)

Музичний Інститут ім. Лисенка в Самборі може сміло повеличатися виставою „Циганського Барона", яку дав 17. ц. м. Це гарна подія в житті Інституту. Про запрошених п. С. Стадникову і п. Рубчака зайве й писати, бо вони відомі особистости нашого театрального життя. П. Рубчака в ролі торговця Кальмана Жупана знає чи не кожне містечко Галичини і Закарпаття. Ця роля, як і кільканацять інших кресованих ним, невідільно звязані з його акторською карієрою.

Вечір, який пройшов симпатично від початку до кінця, зазначився передовсім виступом старших громадян, а саме: п. радн. інж. Ю. Ніжанковського (в ролі графа Гомоная) і п. радн. Петровського (в ролі Конте Карнеро, комісаря моральности). Їх виступ був сензацією дня в Самборі. З їх виступом зросла повага і гармонійність дії. Незвичайно симпатично представився адв. д-р Кіціла в ролі Шандора Барінкая. Зпоміж решти виступаючих належить виріжнити п. Баричеву, п-ну Коберську і п-ну Стечкевичівну. Побажати би, щоб сила і краса голосу п-ни Стечкевичівної повели її на велику сцену: бо прикмети голосу у неї незвичайні. Бурю оплесків зібрало заслужено двоє танцюристів: пп. Мадаміївна і Менцінський; ентузіязм публики примусив їх повторити танець. — Артистичний провід вистави лежав у руках дирігента п. проф. Я. Барнича, в якого заслугу треба й вписати музичну частину вистави.

Д-о В. Б.

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич,** вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 59—60. 1258

— **Колядки і щедрівки в Преображенській церкві** співатиме на загальне бажання відомий успенський хор під управою д-ра Неділки **в неділю, дня 27. січня ц. р.** в год. 12-ій вполудне з доходом на „Рідну Школу". В репертуар увійдуть між іншими й нові, досі ще у Львові не співані, колядки і щедрівки з Великої України, а закінчить велика різдвяна псальма Миколи Лисенка.

— **На пресовий фонд „Діла"** зложила управа фабрики цукорків „Фортуна Нова" у Львові 150 золотих.

— **Все свіжі вломи.** На вул. Янівській чотирьох професійних вломників Й. Лещинський, Т. Домбровський, Й. Луковський і А. Солтис не мало щастя при „очистці" мануфактурної крамниці, бо всі попали в руки поліції. Зате їх товариші у крамниці на вул. Шпитальній 4. набрали в тім самім часі всякої жіночої гардероби на 10.000 зол.

— **Отже не німецькі чи більшовицькі гроші?** З „Ґазет-и Львовск-ої" (ч. 21 з 25. ц. м.) довідуємося, що український орган у французькій мові „L' Ukraine Nouvelle", який виходить у Парижі, субвенціонує замериканізований український міліонер п. Смук. Принайменше раз не пишуть ні про німецькі марки ні про більшовицькі карбованці...

— **Ідиляя.** „Дзеннік Львовскі" в замітці п. з. „Мають доволі підюджування й ненависти" захоплюється тим, що в Щуровичах, радехівського пов., місцевий греко-кат. парох о. Плешкевич виголосив на запрошення лат. пароха Вітека проповідь в місцевому костелі на латинський новий рік — по польськи. За це кс. Вітек зреванжувався так, що на другий день наших Різдвяних Свят виголосив проповідь — у церкві (не сказано, в якій мові). Справді: ідиляя...

— **Троє дітей удушилося в димі.** Робітник Петро Дашковський у Підбірцях біля Львова дня 23. січня ц. р. лишив без опіки двоє своїх дітей, 3-літнього Йосифа і 1-літнього Володимира та однолітнього хлопця свого шваґра Накницького. Діти запалили дідуха, що лежав в хаті і всі троє в димі подушилися. Трьохлітній Йосиф видно хотів рятуватися, бо відломав деревляну клямку від дверей та не міг їх отворити. Потім поукладав своїх братчиків на лавці і сам на них ліг. Цікаве, що сестра Дашковської, що мешкає по другім боці, лише через сіни, не чула крику дітей.

— **Податок за собаки.** Хто має у Львові собаки, тому пригадує маґістрат, що значки-нашийники за 1928 р. важні лише до 15. лютого 1929 р. Від громадського податку вільна лише одна ланцюгова собака; за другу треба платити 10 зол., за третю 20 зол. За інші собаки така такса: перш 20 зол., друга 40 зол., третя 60 зол. Ловецькі собаки дорожчі на 50 проц. Податок треба платити за весь рік відразу, не пізніше як 15. лютого. Хто дістане в році нову собаку мусить зголосити її та оплатити до 14 днів. Від 16. лютого ц. р. собак без нових значків будуть ловити живодупи без милосердя.

— **Дивна карієра.** Львівська „Рада" в своїм останнім числі з 27. січня у статейці „Герої неправди" спростовує вістку львівської „Правди" про „масові арешти шумськістів на Великій Україні, головно галичан, за український націоналізм". При цій нагоді накидається на нашу недавню інформацію про „арештування в Харкові тернопільського комуніста Білого, що як відомо був засуджений польським судом на кару смерти, утік на Радянську Україну". „Ціла ця інформація — пише „Рада" — не мала в собі й стебла правди". А правдива виглядає так: „Білий є заступником директора Книжної Палати в Харкові"... Додаймо до цього тільки таку інформацію, що Білий є селянином і розуміється на веденні книгозбірні мабуть менш-більше так само, як уся редакція „Ради" на Марксі та соціольоґії. Бо ніхто не заперечить, що лекше воловозові стати царем, ніж малограмотному мати до діла з завідуванням книжками.

— **Різні вістки.** У Берліні помер визначний німецький пацифіст д-р Ґреллінг, автор відомих книжок „Обвинувачую" і „Злочин". — В еспанськім історичнім інституті у Мадриті відкрили серед архівів урядову посвідку про перевезення тіла Колюмба до манастиря Картузів у Севілі. — Італійський уряд має намір заснувати в Празі великий цвинтар для 12.000 італійських вояків, що померли підчас війни в таборі полонених у Миловицях. — Европейська грипа замандрувала до Японії. У Токіо вмирає на неї по 30-кілька осіб денно. — На Креті відчули землетрус. — Зі славної американської вязниці Сінґ-Сінґ, звідки досі ніхто не втік, утікло трьох вязнів; тільки одного зловили. — В індійськім місті Пенщавар військовий летун підчас вправ з бомбами замісць скинути їх у розкладені щити на майдані влучив ними в вояків, не добачивши з висоти, що це люди; є 11 убитих. — Залізничий шлях у Румунії Клюї-Якобені, якого від якогось часу не вживали, щез безслідно; з нього покрали не тільки шини та поперечниці, але й вагони.

— **Америка й алькоголь.** Вашингтонський сенат голосував за новими 34 міл. дол. бюджету на зміцнення протиалькоголевого закону, крім принятих уже 13 міл. Одночасно делеґати Спол. Держав вели переговори з представниками канадійського уряду, щоби він ужив енерґійних засобів для спинення контрабанди алькоголю з Канади до Спол. Держав. Канадійський уряд відмовився інтервеніювати. Який клопіт має уряд зі „сухим режімом", видко хоча би з того, що в Ню Йорку розписали конкурс з нагородою 25.000 дол. за найкращий практичний проект: як здійснити закон про заборону продажі алькоголю. Цей конкурс мав надзвичайний успіх; на нього прийшло 2?.000 проектів. Якщо між такою скількістю ідей жюрі не найде ніодної розумної, тоді — пропадай „сухий" режіме! Одночасно в Спол. Державах сильно ґуляє грипа. Один льондонський часопис запримічує з цього приводу злобно, що нераз уже добра чарка доброго рому охоронила недного від грипи.

— **Европа платить довги.** Девять держав, з якими Злучені Держави увійшли в порозуміння щодо сплати довгів, заплатили свої піврічні рати в груднї. Вся сума цих рат 98.612.000 долярів, які заплатили: Анґлія, Бельґія, Чехословаччина, Естонія, Фінляндія, Угорщина, Латвія, Литва і Польща. Анґлія вже 6 літ платить Америці відсотки від свого довгу, а від трьох літ сплачує і довг. Досі вона заплатила 94,200.000 долярів, з яких на сплату довгів пішло тільки 27,000.000, а решта на заплату відсотків. Піврічна рата Бельґії виходить 1,250.000 долярів, Чехословаччина платить 1,500.000, Естонія 100.000, Фінляндія 183.460, Угорщина 39.773, Латвія 40.000, Литва 48.970 дол. Польща платить Злуч. Державам що пів року 1,250.000 долярів.

— **Старшина Кружка „Р. Ш." ім. Б. Грінченка** улаштовує в неділю, дня 3. лютого в 4-ій год. попол. в салях дівочої школи в забудованнях св. Юра просфору, на яку отсим має честь запросити ПТ. Українське Громадянство. — За Старшину Кружка: Ів. Калитяк, голова, Ів. Стевчак, секретар. 1332 1-2

— **З днем 1. березня (марта) 1929 р.** улаштовують СС. Василіянки 3-місячний курс крою і шиття білля і суконь. Також повідомляють, що всілякі замовлення, як шиття суконь, білля, церковні річи, вишивки, гафти і килимові вироби виконується солідно і дешево. Зголошення на курс і замовлення приймається устно і письменно в Управі СС. Василіянок при вул. Длуґоша 17. Учениці курсу можуть мати також приміщення при інституті. 1333 1-3

ВСЯ КОЛЯДА ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ"!

Всі Кружки „Рідної Школи", Читальні, Луги, Соколи, Кооперативи, Церковні Брацтва, співацькі, музичні й аматорські гурти, українські громадяни, громадянки, молодь і дітвора — колядують і щедрують на „Рідну Школу"!

За направлення кривди.

В справі зльокавтованих державних службовиків.

Дня 5-го січня ц. р. відбули відпоручники Т-ва „Взаїмна Допомога" у Львові в складі пп. Дмитра Колісника, Миколи Керика, Миколи Андрійчука і Томи Гаврилова під проводом посла д-ра Степана Біляка конференцію в Дирекції державних залізниць у Львові з президентом Дирекції п. Прахтлем-Моравянським і директором Виділу д-ром Клодницьким у справі зльокавтованих залізничих службовиків. Оба репрезентанти Дирекції залізниць заявили згідно, що внесені службовиками подання є тепер під розглядом і будуть узгляднювані в міру вільних місць, при чому відповідно до розпорядку міністерства комунікації в першу чергу будуть братися під увагу подання етатових службовиків, як також тих, що оплачували провізійний фонд. Одначе з уваги на те, що таке становище Дирекції залізниць не вдоволяє вповні зльокавтованих службовиків, рішено скликати велике віче зльокавтованих і емеритів, на якому булаб вибрана делеґація для безпосереднього ведвигнення цієї справи перед міністерством комунікацій у Варшаві.

Ще про православний церковний собор.

(Пояснення ред. В. Островського.)

Прошу Хвальну Редакцію уділити місце на шпальтах „Діла" кільком моїм словам з приводу заяви п. посла Ів. Власовського.

Гадаю, що українське громадянство буде цілковито вдоволене, довідавшись з листа п. посла Ів. Власовського, що українці ні в який спосіб не є причасні до проекту „предсоборного положенія", уміщеного в газеті „За Свободу". Очевидно, мені уділено в цій справі помилкових інформацій.

Одначе вважаю за потрібне дати деякі пояснення до цього непорозуміння, яке п. посол Власовський чомусь поставив у лапках, покликуючись на слова зазначеної російської газети. Я особисто не можу вважати інформації цеї газети за такі неомильні, щоб брати їх без застереження. Слова: „доставленный нам сторонниками соборного строя" (проект) мають явно вимиваючий характер. Хібаж ці слова цілковито виключають, що ці „сторонники соборного строя" могли бути з митрополитальної ради чи комісії? Коли вірити цим словам газети (на які покликається п. посол), то чому не вірити й словам про істнування якогось „синодального проекту", яким комісія не займалася та про який п. посольові Власовському невідомо? І навпаки, коли ставиться під сумнів інформація про істнування „синодального проекту", то чому не береться з застереженням слова, що уміщений у ґазеті „доскональший" проєкт доставили „сторонники соборности"... з-поза митрополитальної ради чи ко- ...

Отже вимиваючі супровідні слова ґазети ѣ змусили мене з більшим довірям поставитись до уділених мені інформацій, які, на жаль, і привели до згаданого непорозуміння.

В кожному разі, чинники, неприхильні до українського церковного руху, встигли вже й скласти свій проект і опублікувати його, очевидно, маючи на увазі відповідним способом підготовити загал і тим більше, що про працю комісії ще не чути. Тому-то мій розбір згаданого проекту „положенія", помимо непорозуміння, здається не є зайвим.

З поважанням
В. Островський.

З судової салі.

За мілонові ошуканства.

В понеділок 21. січня ц. р. розпочалася перед львівським судом сенсаційна розправа проти головного обв. д-ра *Кольніка* і пятьох його товаришів, причасних у голосній ошуканчій афері, яка покінчилась банкроцтвом акційного „Банку Взаїмного Кредиту", ґарбарні „Мазаґа" і принесла величезні стратиБанкові Госп. Краєвого (бо аж 600.000 долярів) та богатьом іншим фірмам і приватним особам. Розправі проводить надр. *Байорек*, обвинувачує прокур. *Гриневецький*. Ця голосна розправа протягнеться найменше 6 тижнів. Прокуратор покликав цілий ряд визначних свідків з фінансового і економічного світу. Тому-то на салі розправи можна побачити неодного директора банку, неодного економіста.

Головного справника цілої ошуканчої афери, д-ра *Кольніка*, обвинувачує прокуратор за злочин обману, спроневірення та лихву. Зноваж дир. „Банку Взаїмного Кредиту" *Левицького*, і прокурента *Фенца* — за злочин недбальства й лихву, а *Пістенера*, власника ґарбарні „Мазаґа" та директора цеї фірми *Векера* за рискові інтереси і злочин недбальства.

Підклад голосної афери.

Обв. Кольнік почав свою карієру в 1923 р. у „Банку Польської Землі". Як урядовець цього банку продавав на власну руку чужим особам акції фірми Цеґельського і „Польської Нафти", чим наразив банк на страту 20.000.000 мрп. За це його усунено з банку, але обв. Кольнік дістався небавком до „Банку Взаїмного Кредиту" і тут зєднав собі довіря дир. банку обв. Левицького так, що вже від 1924 р. почав провадити „каблевий інтерес", яким зарізав себе та привів банк до руїни. Цей „каблевий інтерес" полягав на тім, що банк продавав у Львові долярові перекази на Ню Йорк і платні в Ню Йорку по 20-ьох днях, але вони у хвилі їх продажі не мали ніякого покриття в Ню Йорку. З продажі цих долярових переказів отримував банк капітал, яким обертав протягом 20 днів і в цей спосіб тягнув з відсотків цього капіталу зиски для себе, а 20-го дня посилав телеграфічно (каблем) покриття для долярових переказів. Обв. Кольнік продавав ці перекази на біржі, головно „Банкові Господарства Краєвого" й тому цей банк поніс по банкроцтві „Банку Взаїмного Кредиту" страту на 600.000 долярів. Дальше обв. Кольнік втягнув до своїх каблевих інтересів обв. Пістенера („Мазаґа"), уділюючи йому інвестиційних кредитів у заміну за виставлювання доляр. переказів під фірмою „Мазаґи", платних в Ню Йорку по 20-ьох днях, але без покриття. „Банк Взаїмного Кредиту" купував їх та виплачував золотими фірмі „Мазаґа", за винагородою 3 проц., а пів проц. для обв. Кольніка. І так велося обв. Кольнікові до 1925 р., до часу заломання курсу золотого, коли то за доляр платилося вже не 5.18 зол., але 6—9 зол. Тоді-то збанкротував „Банк Взаїмного Кредиту", бо мусів платити за долярові перекази по 20 днях більші квоти, ніж за них отримав. Банкроцтво „Банку Взаїмного Кредиту" потягнуло в першу чергу упадок фірми „Мазаґа" і принесло великі страти іншим банкам. Обв. Кольнік виявився неабияким „спецом" від уділювання позичок клієнтам, за які побирав лихварські відсотки (від деяких аж 10 відсотків місячно).

Зізнання обв. Кольніка.

По відчитанню обємистого акту обвинувачення (68 сторін машинового письма) зізнає обв. Кольнік уже пятий день. Своїми зізнаннями обтяжує всіх обвинувачених товаришів, головнож дир. Левицького, а себе вибілює. Зізнає, що маніпуляції з доляровими переказами відбувалися за згодою самого дир. Левицького і члена Надз. Ради д-ра Льопшава. За невдачі „каблевого інтересу" обвинувачує б. мін. Ґрабського, бо міністр у своїх комунікатах запевнював, що польський золотий після хвилевого заломання напевно в серпні 1925 р. осягне свій первісний паритет, себто доляр знова буде виносити 5.18 зол. Так не сталося і тому банк збанкротував.

В четвер 24. січня прийшло на салі розправи до цікавого інциденту. На салі прислухувався зізнанням обв. Кольніка один зі свідків, п. Козловський, якого предсідник мусів випросити з салі. В дальшому обв. Кольнік скидає вину за лихварські відсотки від позичок на дирекцію, тому, що вона уділювала тих позичок сама і що банк сам платив високі відсотки за льокації капіталів своїм вірителям.

Хід дальшої розправи подамо.

Літературний куток.

— Під фірмою „Творчість народів СССР" почало московське „Госиздат" видання нової бібліотеки з метою зазнайомити російського читача з літературою всіх радянських республік. Вийшли вже переклади з вірменської та грузинської літератури, між ними поезії вірм. поетів Айкуні та Акопіяна і оповідання грузина М. Джавахішвілі. У найближчій низці вийдуть Франко, Винниченко, Коцюбинський, Нечуй-Левицький, білоруси Чішка Гартни і Якуб Колас і жидівські новелісти Ґлязман і Райзен.

— У Харкові в вид-ві „Плужанин" вийшов переклад гумористичних оповідань відомого творця „Пригод Швейка" Ярослава Гашека п. з. „Солідне підприємство".

— Еспанська новелістка, минулорічна кандидатка на нагороду Нобля Палясіо Вальдес, дістала за оповідання на 45 сторінок небувалий гонорар 20.000 зол.

— За 1929 р. признали літературну нагороду „Ґерга та Ґавптмана" Гайнріхові Гавзен за його роман „Браквассер". Молодий автор, з професії моряк, має вже за собою цілу низку творів з морського життя. Нагороджений роман починається в Тампіко, де моряк Ґлен бере собі за жінку повію, добувши її „з дна життя", сподіваючись, що в рідній тихій землі, де дістав у спадщині ґрунт, зможе відродити її новим життям. Та природа має інколи непереможні закони: зусилля Ґлена надаремні. Уся книжка повна сильних акордів, різких, але гармонійно злитих — з намірами автора.

„Просвіта" — це одинокий найкращий вартовий українського духа. Вона одинока виведе нас усіх на шлях кращої долі — на сонишний шлях.

Нові книжки і видання.

Д-р Степан Шухевич: **Спомини з Української Галицької Армії (1918—1920).** Частина І. Від листопада 1918 до квітня 1919 року. Стор. 176, 16. Львів, 1929. Вид. „Червона Калина". Зміст: Розвал Австрії. Відгук листопадових подій в Одесі. Виїзд австрійських військ з Великої України. Українські установи в Підволочиськах. Галицький Уряд в Тернополі. Настрої в Тернополі. Начальна Команда У. Г. А. і її установи. IV. Бриґада та її орґанізація. На фронті в часі облоги Львова. Завішення зброї. Антантська місія. Весняні бої.

Г-н. Всеволод Петрів: **Спомини з часів української революції (1917—1921).** Частина II. Львів, 1928. Вид. „Червона Калина". Ст. 184, 16°.

The Historical Air Mail Catalogue. (Історія повітряної пошти і катальоґ марок). Published by K. Lissiuk Philatelic Co, Inc. New. York, 1929. Стор. 167 + оголошення, 8°. На зміст цеї люксусово виданої книжки знаною марочною фірмою українця К. Лисюка складаються праці: 1) Миколи Афонського „Про завоювання повітря" (стор. 4—67); 2) Генрі Ренуфа „Історія марок повітряної пошти" (стор. 68—85); К. Лисюка і Джона Ніклїна „Катальоґ марок повітряної пошти й історичних коверт" (стор. 87—167). Книжка ілюстрована кількасот знимками. Ціна її: 2 доляри.

Театри.

Кооператива „Український Театр" під дир. Й. Стадника.

Субота 26-го, г. 7·30 веч. „Веселий Вечір" вся трупа артистів.

Неділя 27-го, г. 3·30 попол. „Ніч під Івана Купала".

Неділя 27-го, г. 7·30 веч. „Орфей у пеклі" (5-тий раз).

Великий Міський Театр:

Субота 26-го, г. 3·30 попол. „Галька".

Субота 26-го, г. 7·30 веч. „Бродвей", американська песа.

Неділя 27-го, г. 3·30 попол. „Мадам Батерфляй", виступ японської співачки Теіко Ківа (знижки).

Неділя 27-го, г. 7·30 веч. „Бродвей", американська песа.

Понеділок 28-го, г. 7·30 веч. „Одна одинока ніч".

Кіна.

„Аполльо": „Дві арабські ночі".
„Лев": „Арена жаху".
„Оаза": „Шпигуни".
„Палас": „Останні царі".
„Фатаморгана": „Призначення".

Громадяни! Поголовним членством дамо доказ перед світом нашої свідомости і національної гідности. Тому мерщій в ряди членів „Просвіти"!

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Леокадия Липинська, сирота по бл. п. о. Йосифі, бувшім пароху в Осердові померла дня 14. січня 1929 по довгій і тяжкій недузі в 54 році життя в домі свого брата в Лещатові. В. І. П.!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Заходом Союза Українок і Українська Бесіда відбудеться „Чайний Вечір" в суботу 26 о год. 8 вечером в салях Бесіди. 1324 2—2

Хто мав би які відомости про мого пок. брата Августина Бабія, старшину УГА, що в рр. 1918—1919 пробував на відтинку Рави Руської Жовкви, а після переходу за Збруч по поголосках помер на Вел. Україні біля Летичева, — буде ласкавий подати посідані вістки, уваги, а навіть поголоски на мою адресу, щоби я міг віднайти могилу Покійного. Заборучанськ і часописи прошу передрукувати цю оповістку за що буду дуже зобовязаний. — д-р В. Бабій — зубний лікар у Львові, вул. Гетьманська 8. 1339 1-2

Річні Загальні Збори „Просвіти" у Львові-Богданівці, відбудуться в неділю 27. ц. м. о год. 1·30 в домі Читальні. На зборах крім звіту з діяльности і вибору нових органів буде зложений звіт з будови Народного Дому. П. Т. членів і прихильників просимо о живу участь.
1335 1—1 Виділ Читальні.

Надзвичайні Загальні Збори філії Т-ва „Просвіта" в Коломиї відбудуться дня 15. лютого 1929 о год. 12 в полудне в салі Народного Дому з таким денним порядком: 1) Вибір делегатів на Загальний Зізд Головного Т-ва „Просвіта" у Львові. 2) Внески і запити. Коломия 22. січня 1929. Виділ філії Т-ва „Просвіта" в Коломиї. 1336 1—1

Дня 10. лютого 1929 р. о год. 2-гій по полудни відбудуться в власних комнатах в Гвіздци І. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ Т-ва „Народний Дім в Гвіздцю" з отсим денним порядком: 1) Відкриття зборів. 2) Вибір провідника зборів, який покличе двох секретарів. 3) Відчитання протоколу основних зборів. 4) Вибір голови, 8 членів Виділу і 4 заступників Виділу. 5) Вибір 3 членів і 2 заступників надзірної комісії. 6) Устелення 1-ної або більше українських часописей, в яких мають бути поміщувані оголошення товариства. 7) Внески і запити. Наколиб на тих зборах не явилося вимагане статутом число членів, то о год. 3 пoп. в тій самій льокалі того самого дня і з тим самим порядком відбудуться другі Загальні Збори, яких рішення будуть правосильні без огляду на число присутних членів. За Комітет основників: **Михайло Микетюк,** управитель школи у Винограді.

За редакцію відповідає Василь Мудрий.

Видає Видавнича Спілка „Діло".

В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.